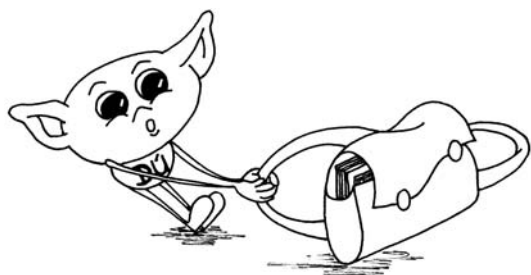

Výuka anglických slovíček

PhDr. Kamila Balharová, ZŠ Tábořská, Praha

A**2**

OBSAH

Metodika	1. Úvod	2
	2. Slovní zásoba cizího jazyka	2
	2.1 Psaní slovíček	2
	2.2 Výuka slovíček	3
	2.3 Procvičování slovíček	5
	2.4 Prověřování znalostí	6
	2.5 Spolupráce s rodiči	7
	3. Závěr	8
	4. Zdroje	8

Anotace:

Příspěvek obsahuje zkušenosti s počáteční výukou anglické slovní zásoby u žáků s poruchami učení.

Klíčová slova:

slovní zásoba, cizí jazyk, hry na procvičování slovní zásoby, výslovnost, výuka pomocí slovníčku, výukové strategie

1. Úvod

Výuka cizího jazyka od 3. třídy bývá pro žáka s poruchou učení náročná. Často u něj byla diagnostikována porucha učení teprve nedávno. Má problémy se čtením a psaním v českém jazyce, obtížně zvládá český pravopis a do toho přicházejí nové nároky, které na něj klade výuka cizího jazyka. V anglickém jazyce se navíc slova čtou jinak, než se píše.

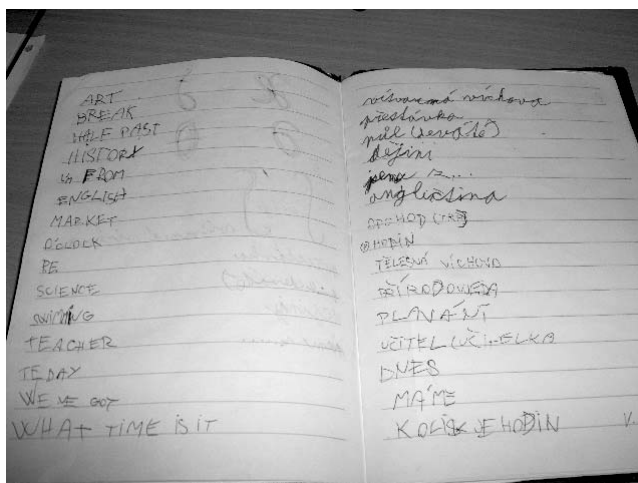
A

2. Slovní zásoba cizího jazyka

2

2.1 Psaní slovíček

Psaní slovíček do slovníčku bývá jedním z úkolů, se kterým si tito žáci nevědí rady. Jejich slovníčky jsou často velmi nedbale vedené – obr. 1. Žáci se z nich nemohou učit. Často ani nevědí, jak se to dělá a proč se slovíčka do slovníčku píše.

Obr. 1 Slovníček před nastavením pravidel

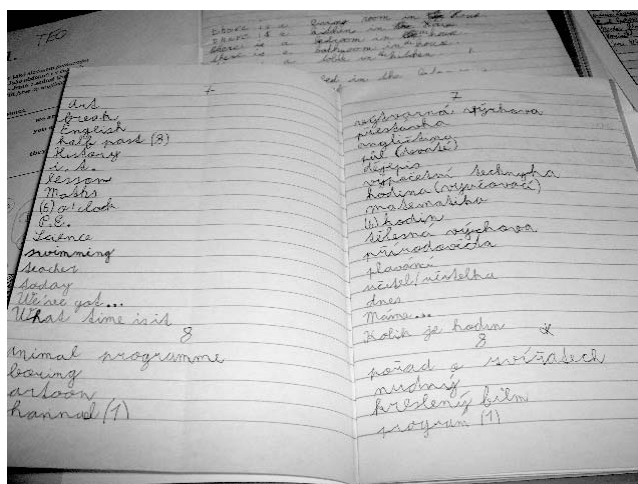
Osvědčilo se mi, když jsme první pololetí psali slovíčka ve škole (alespoň jejich podstatnou část). Na první stránku slovníčku jsme nepsali nic, první list jsme svisle přeložili a použili až jeho druhou stranu. Na takto přeloženou stránku žáci napsali anglickou verzi slovíčka a za přeložení mohla přijít výslovnost. Na sousední stránku žáci psali český překlad slovíčka.

Můžete namítnout: Proč až na sousední stránku? Nejednalo se o plýtvání místem?

Bylo to z toho důvodu, že někteří žáci ještě psali velkými písmeny a delší slovíčka se jim na pouhou polovinu jedné stránky nevešla. Dalším důvodem byly fráze, které se takto také většinou vejdu na jeden řádek.

Snahu napsat slovíčka správně a co nejlépe v mezích schopností jednotlivých žáků jsem hodnotila hvězdičkou. Za sedm takových hvězdiček získal žák jedničku za psaní slovíček do žákovské knížky. Snažil se pak psát lépe a nespěchat – obr. 2.

V druhém pololetí jsem zadávala dopsání slovíček za úkol domů, ale pouze jejich menší část. Pokud je někdo nenapsal, s čímž se u žáků s poruchou učení setkáte často, psal je pak ve škole v hodině. To už však žádnou hvězdičku za slovíčka získat nemohl.

Obr. 2 Slovníček psaný částečně v hodině a v menší části za domácí úkol

Psaní výslovnosti

Pokud patříte mezi zastánce psaní výslovnosti do slovníčku, je třeba nejprve žáky jednotlivé znaky naučit. Bohužel nenajdete v každé učebnici stejný přepis jednotlivých znaků. Proto musíte nejprve analyzovat jednotlivé výslovnostní znaky, které jsou používány ve slovníčku, ze kterého si žáci mají slovíčka opisovat. **Výslovnost jednotlivých znaků** je dobré pravidelně zařadit alespoň do šesti hodin, zároveň s **nácvikem psaní těchto znaků**. Teprve potom je možné začít psát výslovnost do slovníčku.

2.2 Výuka slovíček

Ještě než začnou žáci slovíčka psát, přečteme je nahlas anglicky. Žáci je po nás opakují a přečtou jejich český význam. Pak je teprve necháme slovíčka napsat. Postupně jak žáci dopisují, chodí za námi ke kontrole slovníčku (zda jsou slovíčka napsána dobře) a přidávají se k našemu kroužku výuky slovíček.

Pokud se ve třídě nachází žák se silnou dysgrafií, chceme po něm, aby napsal třeba jen tři slovíčka. Všechna slovíčka pak od nás dostane k nalepení do slovníčku, aby se měl z čeho učit.

clothes	oblečení
clown	klaun
cowboy	kovboj
hat	klobouk, čepice
jacket	kabát
jumper	sako, bunda
pink	růžový
pirate	pirát
police officer	policista
shirt	košile
shoes	boty
T-shirt	tričko
Whose...?	Čí...?

Obr. 3 Ukázka slovíček k nalepení do slovníčku

Vždy žákům vysvětlujeme, že se slovíčka mají učit doma za pomoci slovníčku, a to v následujících krocích. Stejným způsobem se na počátku učíme slovíčka společně ve třídě, aby si žáci tento systém osvojili a naučili se ho správně používat.

Výuka pomocí slovníčku

1. krok – Čtení anglických a českých výrazů

Žáci mají otevřený slovníček a vidí anglické i české výrazy. Postupně si je všechny přečtou, dbáme na správnou výslovnost. Při nácvičku tohoto kroku ve třídě se střídáme po jednom slovíčku ve slovníčku. Každý žák přitom pracuje se svým slovníčkem.

2. krok – Ústní překlad slovíček do češtiny

Žáci přehnou slovníček uprostřed a dívají se pouze na stránku s anglickými výrazy. Anglické slovíčko se pokusí přečíst a snaží se doplnit český překlad. Pokud nevědí, otočí stránku a podívají se. Ve třídě se přitom opět žáci střídají po jednom slovíčku.

3. krok – Ústní překlad slovíček do angličtiny

Žáci přeložený slovníček otočí tak, aby viděli pouze české výrazy. Nyní přečtou český výraz a snaží se doplnit anglický překlad. Pokud si ho nepamatují, opět se podívají.

4. krok – Písemný překlad do angličtiny

Tento krok praktikujeme u dětí bez poruchy učení. Sešit si nechají otočený tak, aby viděly pouze české výrazy a pokusí se z nich pět napsat správně anglicky. Pokud se jim to podaří, znamená to, že se již některá slovíčka naučily. Při práci ve třídě mezitím se žáky s poruchou učení zopakujeme 1. krok – čtení.

Zkušenosti

Všechny výše popsané kroky jsme napřed procvičovali ve škole, aby je žáci poté dokázali doma správně použít.

Žáci, kteří při učení využívají více **sluchové vnímání**, slyší nejprve **výslovnost učitele**, poté slyší slovíčka, která čtou ostatní žáci (chybnou výslovnost učitel opravuje). Následně ještě mohou vnímat sluchovou cestou slovíčka při kroku 2 a 3.

Žákům, kteří preferují **zrakové vnímání**, je nutné připomenout, že se mají **na slovíčka dívat**, když je slyší od učitele a následně i v okamžiku, kdy je po něm opakují. Stejně tak, že je pro ně potřebné, aby sledovali slovíčka ve slovníčku i tehdy, když sami nečtou.

Pro žáky s poruchou učení je těžké sledovat text, protože jim to často komplikuje porucha pozornosti. Tento problém řešíme tak, že jim **omezíme rozsah slovíček** (maximálně 10).

Poznámka

Nejsem zastáncem psaní výslovnosti do slovníčku, pokud to nepociťuje jako potřebu žák. Nicméně žáci s poruchou učení se shodli, že jim je psaní výslovnosti užitečné u slovíček s obtížnější výslovností.

2.3 Procvičování slovíček

Na procvičování slovíček existuje velké množství her. Každou hodinu je dobré zařadit alespoň jednu. Pro tuto příležitost můžeme využít například hru nazvanou Tleskaná.

Hra Tleskaná

Žáci si sednou do kruhu a na oblečení si přišpendlí lístek se slovíčkem z procvičované lekce. Slovíčko je dobré psát velkými písmeny fixem nebo můžeme nechat žáky, aby si slovíčko napsali sami. Každý žák musí mít jiné slovíčko.

1. Nejprve se představíme. Jednotliví účastníci hry řeknou, kdo jsou (jaký výraz představují).

■ *I am a book.*

2. Potom začínáme tleskat. Dvakrát dlaněmi o sebe a dvakrát do stehen. Jeden žák tleská dlaněmi o sebe a říká dvakrát své slovíčko, potom tleská do stehen a vysloví dvakrát slovíčko kteréhokoli hráče sedícího v kruhu. Ten má pokud možno plynule navázat, hlavně zpočátku se to ovšem příliš nedaří.

Žáci tak při této hře procvičují výslovnost slovíček, která vidí napsaná.

Varianta 2

Místo toho, aby řekli své slovíčko anglicky, řeknou ho česky. Cizí slovíčka však říkají anglicky. Hrajeme si tak vlastně na překladatele.

Žák si při této variantě upevňuje znalost svého slovíčka i v překladu, ostatní přitom ale znát nemusí.

Varianta 3

Žáci vidí na kartičkách napsaná anglická slovíčka, ale při hře se říkají pouze v české verzi.

Varianta 4

Pokud již žáci bezpečně slovíčka vyslovují a orientují se, lze začít hrát na vypadávaní. Kdo se splete, musí se postavit za svou židli a nikdo ho již nesmí jmenovat.

Poznámka

Varianty mají stoupající výukové tendence, proto je zařazujeme za sebou v uvedeném pořadí. Nejprve žák upevňuje výslovnost, poté si uvědomuje překlad svého slovíčka, a nakonec se snaží o překlad ostatních slovíček. Začínáme vždy první variantou, neboť žáci potřebují známý stereotyp. První variantu ale stačí zahrát pouze krátce. Většinou stihneme tři varianty, ale některou z nich je možno vynechat.

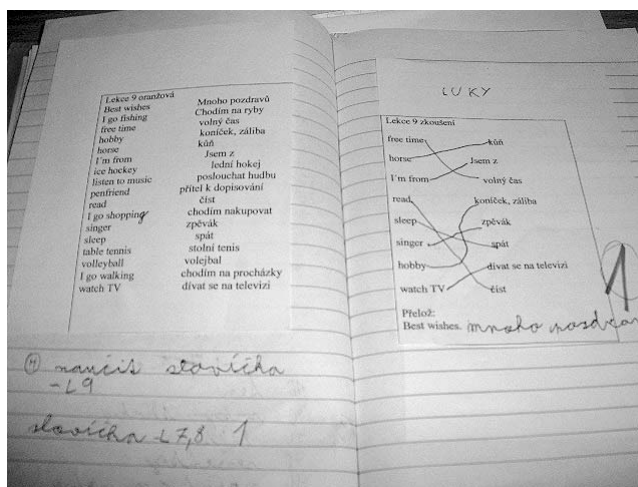
Čtvrtou variantu zařazujeme jen tehdy, když už většina žáků slovíčka zvládá. Při výuce nejde o soutěžení, ale o to, aby slovíčka zvládli všichni žáci. Slouží tedy spíše ke zpestření výuky a motivaci žáků.

A

2

2.4 Prověřování znalostí

Pokud jste zvyklí zkoušet slovíčka psanou formou, dávejte žákům s poruchou učení **test na spojování slovíček** – viz obr. 4. U starších lze přidávat i překlad a porozumění anglickému textu. Předtím, než budete slovíčka psát, je vhodné si je společně ve slovníčku přečíst a teprve poté rozdat testy. Já jsem s nimi celý první rok před testem slovíčka četla. Pak jsem již pouze připomínala, že je vhodné si slovíčka před testem přečíst.

Obr. 4 Ukázky vyplněných spojovacích testů

Nácvik psaní slovíček

K nácviku psaní slovíček využijeme hru Šibenice, v angličtině se uvádí pod názvem Hangman. Slouží k **procvičování stavby slova** a jeho složení z jednotlivých písmen. Žákům s poruchou učení pomáhá při uvědomování si jednotlivých písmen ve slově.

Hra Šibenice neboli Hangman

Jednodušší verze je, když dospělý (rodič, učitel) zadá slovo, které znázorní pomlčkami.

— — — — —

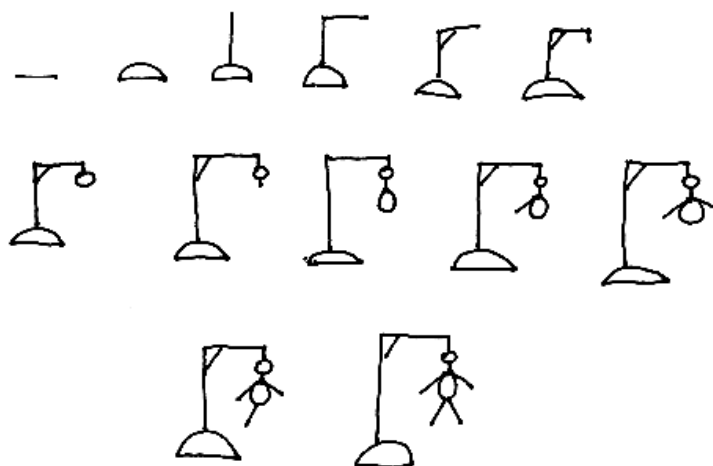
Žák hádá písmena abecedy. Dospělý zapisuje uhodnutá písmena nad pomlčky.

Při chybně zadaném písmenu staví šibenici.

Žák vyhrává, pokud slovo uhodne dřív, než stojí šibenice. Rodič (učitel) vyhrává, pokud postavil celou šibenici postupnými kroky – viz obrázek č. 5.

Těžší variantou je, když si role vymění. Žák s poruchou učení si totiž při každém písmenu musí uvědomit jeho postavení ve slově, tedy která pomlčka mu odpovídá, a to pro něj není vůbec jednoduché. Proto jim doporučíme, aby si vybrané slovo nejprve napsali na papírek a ten při hře používali.

Doporučuji hrát alespoň 2x týdně, stačí 3–5 slov v jedné hře.

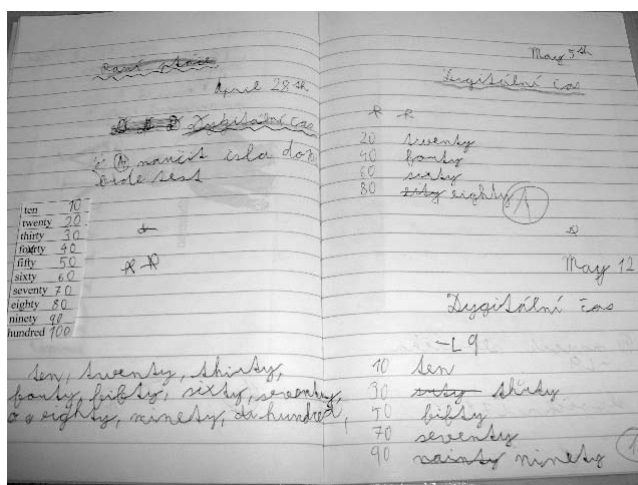
Obr. 5 Postup při stavbě šibenice

A

2

2.5 Spolupráce s rodiči

Spolupráce s rodiči je dalším důležitým předpokladem úspěšné výuky. Proto doporučuji každou hodinu zapsat do sešitu název hodiny, datum a domácí úkol. Trvám na tom, aby si žáci zapsali i to, co se mají naučit ústně. U žáků se specifickými poruchami učení je to důležité ještě i v 8. a 9. ročníku.

Obr. 6 Ukázka sešitu

Jako příklad uvádím zápisy domácích úkolů ze tří za sebou jdoucích hodin:

- H (homework) – dopsat slovíčka L 3
- H – naučit slovíčka L 3
- H – bude test slovíček L 3

Rodiče jsem na třídní schůzce s tímto systémem seznámila. Přestaly být problémy s tím, že rodič nevěděl, co se má jeho dítě učit. A žáci pochopili, že i učení je domácí úkol. Zpočátku jsem pravidelně obcházela třídu a při opisování z tabule jsem kontrolovala, zda zapisují i domácí úkol. Protože výuku stavím hodně na mluvené formě jazyka a na hrách, bývá toto leckdy jediný zápis v sešitě.

3. Závěr

Vyplatilo se mi nastavit základní pravidla a ta pak dodržovat. Důslednost v zapisování všech zadaných úkolů do sešitu mi leckdy pomohla řešit spory, zda žáci věděli, či nevěděli o testu ze slovíček. Často totiž některou hodinu chyběli a poté se přišli omlouvat, že o testu nevěděli. Zápis v sešitě je usvědčil nebo obhájil.

Tip

Moji žáci si zvykli na to, že test ze slovíček vyplňovali všichni. Ti, kteří chyběli, však měli známku v kroužku. To znamenalo, že známku, kterou dostali, mohli přijmout nebo nemuseli. Pokud známku nepřijali, byli další hodinu zkoušeni ústně.

Výuku cizího jazyka nelze zvládnout bez slovní zásoby. Proto považuji za důležité naučit žáky, jak se mají slovíčka učit. Osvědčilo se mi nespoléhat pouze na to, že se žáci slovíčka naučí sami, ale pravidelně do hodin zařazovat hry na procvičování slovní zásoby. Co se naučili v hodině, to už bezpečně uměli.

4. Zdroje

Shipton, P.: *Chit Chat. Activity Book*. 1. díl.

Shipton, P.: *Chit Chat. Activity Book*. 2. díl.

Poldauf, I. a kol.: *Anglicko-český a česko-anglický slovník*. SPN: Praha, 1974.